

Tanja Bezić

Šolska svetovalna služba in šolski pedagog ter uresničevanje konceptov za odkrivanje nadarjenih učencev in dijakov ter delo z njimi

Povzetek: V prispevku pojasnjujemo in utemeljujemo vlogo in pomen svetovalne službe za uspešno uresničevanje Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli in Koncepta vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju ter še posebej pomen specifičnih strokovnih kompetenc šolskega pedagoga. Utemeljitev naslanjamo na analizo vloge in nalog svetovalne službe na področju dela z nadarjenimi, kot jih opredeljujejo programske smernice za delo svetovalne službe v osnovni in v srednji šoli in omenjena koncepta ter na analizo specifičnih strokovnih kompetenc šolskega pedagoga, kot jih opredeljuje magistrski študijski program pedagogike na Univerzi v Ljubljani. V zaključni razpravi utemeljujemo nujnost sprememb sistemskih okvirov za delovanje svetovalne službe v šoli. Pri tem posebej izpostavljamo normative za zaposlovanje in kadrovske rešitve za bolj sistematično interdisciplinarno sodelovanje znotraj svetovalne službe, na šoli kot celoti, med šolami ter s strokovnjaki drugih institucij. Predlagane spremembe bi lahko pripomogle k še bolj kakovostnemu delu svetovalne službe na šoli tudi na področju vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi.

Ključne besede: šolska svetovalna služba, programske smernice, odkrivanje nadarjenih in delo z njimi, kompetence šolskega pedagoga, individualizacija in diferenciacija, personalizacija, načrtovanje, spremljanje in evalvacija

UDK: 37.048.2

Strokovni prispevek

Uvod

Koncept za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci devetletne osnovne šole (Koncept 1999, v nadaljevanju: Koncept NAD OŠ) temelji na *Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju* (Bela knjiga 1995) ter na zakonih za področje vzgoje in izobraževanja iz leta 1996 (ZOFVI 1996, Zosn 2018, ZGim 2018, ZPSI 2017). Na omenjenem temeljijo tudi programske smernice za delo svetovalne službe v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah (Programske smernice 1999a in 1999b; v nadaljevanju: Programske smernice). Oba programska dokumenta sta nastajala tako rekoč sočasno in bila istega leta tudi potrjena na Strokovnem svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje.

V 67. členu *Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (ZOFVI 1996) je določena vloga svetovalne službe, ki je bila upoštevana tako pri opredeljevanju vloge svetovalne službe v okviru *Koncepta NAD OŠ* ter *Koncepta vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki srednjih šol* (Koncept 2007, v nadaljevanju: Koncept NAD SŠ) kakor tudi pri oblikovanju *Programskih smernic*.

V analizi bomo poskušali čim bolj jasno prikazati odločilen pomen zakonske opredelitve vloge svetovalne službe v šolskem sistemu in z njo določenih strokovnih profilov svetovalnih delavcev – za oba koncepta ter za *Programske smernice*. Posebej se bomo posvetili specifičnim strokovnim kompetencam šolskega pedagoga za uspešno udejanjanje omenjenih konceptov. Na podlagi rezultatov podrobne analize vseh omenjenih programskih dokumentov in nekaterih empiričnih spoznanj bomo odprli vprašanje ustreznosti sistemskih okvirov za zaposlovanje svetovalnih delavcev in predstavili nekaj predlogov za razreševanje aktualnih problemov v delovanju svetovalne službe.

Šolska svetovalna služba, Programske smernice ter nadarjeni učenci in dijaki

Šolska svetovalna služba in šolska zakonodaja

Šolska svetovalna služba je bila v slovenskem šolskem sistemu vzpostavljena na podlagi teoretičnega koncepta pedagoga dr. Franca Pedička (Pediček 1967) in prvi svetovalni delavci so se na šolah zaposlili ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja. Od takrat dalje je njihovo število naraščalo vse do sredine devetdesetih let (Bezić 1997, str. 95–107). Tedaj smo z novimi zakoni dobili podlago za vzpostavitev svetovalne službe v vseh vrtcih, osnovnih in srednjih šolah (ZOFVI 1996, 67. člen) ter posledično tudi normative za zaposlovanje svetovalnih delavcev. Ti z manjšimi izboljšavami veljajo še danes. Čeprav bi na podlagi statističnih podatkov o zaposlenih strokovnih delavcih šol morda sklepali, da je strokovnih delavcev za šolsko svetovalno delo vedno več (Erjavec Bartolj 2018), pa to ne drži, le strokovnih delavcev, ki opravljajo tudi šolsko svetovalno delo, je vedno več.¹

67. člen ZOFVI določa, da »v javnem vrtcu oziroma šoli deluje svetovalna služba, ki svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem; sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja vrtca oziroma šole in vzgojno-izobraževalnem delu ter opravlja poklicno svetovanje, [...] sodeluje pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami. Njeno delo opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi. Pri opravljanju poklicnega svetovanja se povezuje z Republiškim zavodom za zaposlovanje.« (Prav tam)

Menimo, da je ta člen treba čim prej ustrezno dopolniti oz. ga zapisati na novo.² V naši analizi pa bomo seveda upoštevali veljavni zapis.

Programske smernice za delo svetovalne službe

V obdobju celovite kurikularne prenove so bile potrjene tudi programske smernice za delo svetovalne službe, ki so vplivale tudi na opredeljevanje vloge sve-

¹ Zaradi velikih potreb po izvajanju dodatne strokovne pomoči za učence, usmerjene v programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, ZUOPP-1), se je v šolah zaposlilo veliko novih strokovnih delavcev za izvajanje te pomoči. Številni med njimi del svoje delovne obveze izvajajo tudi kot delavci šolske svetovalne službe. To pa ne pomeni, da se je obseg ur za delo svetovalne službe povečal, saj se normativi za zaposlovanje od leta 1996 dalje niso bistveno spremenili in so še zmeraj praviloma vezani na število oddelkov v šoli (20) oz. vzgojnih skupin v vrtcih (30). (Zakonodaja in dokumenti, MIZŠ)

² V posodobljenem 67. členu bi bilo treba upoštevati dejstvo, da nekaterih študijskih programov fakultete sploh ne izvajajo več (npr. program defektologija), da so se oblikovali novi študijski programi (npr. inkluzivna pedagogika), da so bili sprejeti novi zakoni (npr. ZUOPP-1) in koncepti za delo šol (npr. Koncept Učne težave 2008). Posodobitev je potrebna tudi zaradi rekonceptualizacije dejavnosti poklicne orientacije in pojma poklicno svetovanje (Posodobitev Programskih smernic ... 2016).

tovalne službe v okviru *Koncepta NAD OŠ* in *Koncepta NAD SŠ*. Nanju so smernice vplivale s svojimi temeljnimi opredelitvami o delu svetovalne službe, še posebej pa z opredelitvami o delu svetovalne službe z učenci s posebnimi potrebami. Do leta 2011 so v skladu z *Zakonom o osnovni šoli* mednje sodili tudi nadarjeni učenci (11. člen ZOsn 1996). Še zmeraj pa to velja za dijake srednjih šol (Zakonodaja in dokumenti 2018).

V *poglavju o temeljnih opredelitvah delovanja svetovalne službe* je navedeno, da je temeljni vzgojno-izobraževalni cilj vrtca oz. šole ter v tem okviru tudi temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu oz. šoli optimalen razvoj vsakega otroka, učenca oz. dijaka, da svetovalna služba v vrtcu oz. šoli pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci in po potrebi tudi z zunanjimi ustanovami z osnovnim namenom, da bi bili udeleženci v vrtcu oz. šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova čim uspešnejši pri uresničevanju temeljnega programa in vseh drugih sistemsko zastavljenih splošnih in posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev, da opravlja interdisciplinarno zasnovano strokovno delo v vrtcu za vrtec oz. v šoli za šolo, da se s svojim posebnim strokovnim znanjem prek svetovalnega odnosa in strokovno avtonomno vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oz. šoli ter da je potemtakem strokovni sodelavec v vrtcu oz. šoli, ne pa strokovni servis vrtca oz. šole za vrtec oz. šolo (Programske smernice 1999b, str. 12). Programske smernice navajajo tudi temeljna načela, temeljne dejavnosti ter temeljna področja delovanja svetovalne službe (prav tam, str. 9–12).

Tri temeljne skupine dejavnosti – dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije so med seboj pogosto prepletene in se izvajajo na *petih področjih* vsakdanjega življenja in dela v vrtcu oz. šoli – učenje (igra) in poučevanje; kultura, vzgoja, vzdušje in red; telesni, osebni (spoznavni in čustveni) in socialni razvoj; šolanje in poklicna orientacija³ (oz. sprejem otrok v vrtec in prehod v šolo) ter področje socialno-ekonomskih stisk.

Pri vsaki od navedenih dejavnosti ter na vseh področjih življenja in dela vrtca oz. šole obsega delo šolske svetovalne službe podporo, pomoč in sodelovanje z otroki, učenci oz. dijaki, z vzgojitelji oz. učitelji, delo s starši, delo z vodstvom ter delo z zunanjimi ustanovami (prav tam, str. 18).

Programske smernice za delo svetovalne službe ter nadarjeni učenci in dijaki

Programske smernice v skupnih splošnih izhodiščih navajajo, »da je *delo šolske svetovalne službe usmerjeno k fleksibilnemu prilagajanju šole tako splošnim kot posebnim potrebam učencev*. Svetovalna služba sodeluje pri vzpostavljanju optimalnih

³ Področna razvojna skupina Zavoda RS za šolstvo za področje svetovalnega dela v vrtcih, šolah in domovih je v skladu s sodobnim razumevanjem povezanosti med telesnim, osebnim in socialnim razvojem ter karierno orientacijo v okviru paradigme o vseživljenjskem učenju in vseživljenjski karierni orientaciji oblikovala Predlog posodobitve Programskih smernic za področje telesnega, osebnega in socialnega razvoja ter za šolanje in karierno orientacijo (Predlog posodobitve Programskih smernic 2016). Njihovo uvajanje je dobilo pomembno mesto tudi med sklepi Konference o šolskem svetovalnem delu (Konferenca ... 2018).

pogojev za učenje in napredovanje vseh učencev in v tem istem temeljnem okviru tudi učencev s posebnimi potrebami. [...] V projektu prilagajanja šole učencem s posebnimi potrebami (vključno s posebej nadarjenimi učenci in učenci z učnimi težavami) šolska svetovalna služba z nosilcem individual(izira)nega programa (praviloma učiteljem oziroma razrednikom) *sodeluje kot koordinator*, ki v ta namen spodbudi in poveže vse potrebne strokovne moči za pripravo, izvedbo in spremljanje individual(izira)nega programa. [...] V samo *načrtovanje, izvedbo in spremljanje individual(izira)nega programa se vključuje v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo*. [...] Njeno sodelovanje temelji na upoštevanju splošnih značilnosti razvoja in učenja otrok ter *ugotavljanju in upoštevanju posebnosti* v njihovem telesnem, osebnem (spoznavnem in čustvenem) in socialnem razvoju.« (Programske smernice 1999b, str. 19)

V *Programskih smernicah za osnovne šole* najdemo tudi nekatere eksplicitne opredelitve o delu z nadarjenimi učenci, npr. da zaradi izboljšanja *kvalitete učenja in poučevanja* zajema svetovalno delo z učenci neposredno pomoč nadarjenim učencem ter koordinacijo pomoči nadarjenim učencem; *svetovalno in posvetovalno delo z učitelji* sodelovanje pri oblikovanju individual(izira)nih učnih programov za nadarjene učence ter neposredno pomoč pri njihovem uresničevanju; *svetovalno in posvetovalno delo s starši* individualno svetovanje staršem nadarjenih učencev. Na *področju šolanja in poklicne orientacije* je izpostavljen pomen svetovanja učencem pri odločanju za učne in nivojske skupine, za prehajanje med nivoji in pri prehodu na višjo raven izobraževanja; *z vodstvom šole* sodelovanje pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji vzgojno-izobraževalnega dela na področju učenja in poučevanja, strokovnega izpopolnjevanja učiteljev in razvojno-analitičnem delu. Posebej je omenjeno razvojno-analitično delo tudi na področju dela z nadarjenimi, npr. analiza hitrejšega napredovanja (akceleracije). (Programske smernice 1999b, str. 21–23).

Tudi v *Programskih smernicah za delo svetovalne službe v srednjih šolah* je v okviru poglavja *Svetovalno delo z dijaki* navedeno, da svetovalna služba »v projektu zagotavljanja ustreznih prilagoditev s strani šole *dijakom s posebnimi potrebami (vključno s posebej nadarjenimi)* sodeluje kot koordinator vseh strokovnih sodelavcev znotraj in po potrebi tudi zunaj šole za *pripravo in izvedbo individual(izira)nega programa* ter pri *načrtovanju, izvajanju in spremljanju vzgojno-izobraževalnega dela z dijaki s posebnimi potrebami*« (Programske smernice 1999a, str. 25). Omenjene so naloge kot npr. zbiranje in posredovanje ustreznih informacij ter spodbujanje dijakov za zunajšolske dejavnosti, sodelovanje in pomoč dijakom pri iskanju in izbiri ustreznih mentorjev ter koordinacija dela z zunajšolskimi ustanovami (prav tam). Še posebej je navedeno, da »svetovalni delavec sodeluje na sejah oddelčnega učiteljskega zbora vedno, kadar se načrtujejo individual(izira)ni programi« (prav tam, str. 26).

Tudi v novem predlogu *posodobitve Programskih smernic za delo svetovalne službe na področju telesnega, osebnega in socialnega razvoja ter karierni orientacije* je opredeljeno, da »svetovalna služba v *individualnih oblikah kariernega svetovanja* nudi oporo in pomoč učitelju in učencu oz. dijaku še predvsem v primerih, ko učenčev/dijakov osebni in socialni razvoj kaže močno oz. izjemno odstopanje od večine enako starih učencev/dijakov oz. izrazite posebnosti in/ali asinhronosti

razvoja (npr. učno premalo uspešni učenci – storilnostno podpovprečni učenci, učenci s posebnimi potrebami, izjemno nadarjeni, dvojno izjemni učenci, migranti, učenci iz revnih družin ipd.)» (Predlog posodobitev ... 2016, str. 6). *Poglobljeno karierno svetovanje* je navedeno kot dejavnost v okviru individualiziranih vzgojno-izobraževalnih programov (za otroke s posebnimi potrebami, izjemno nadarjene dijake) (prav tam, str. 14).

Če povzamemo, lahko ugotovimo, da *Programske smernice* svetovalni službi namenjajo jasno in pomembno vlogo tudi na področju vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi. Vse omenjene vloge in naloge pa so skladne tudi z vlogo in nalogami svetovalne službe v okviru *Koncepta NAD OŠ* in *Koncepta NAD SŠ*, kar bomo predstavili v nadaljevanju.

Vloga svetovalne službe v Konceptu NAD OŠ in Konceptu NAD SŠ

Oblikovanje konceptov za odkrivanje nadarjenih učencev in dijakov in vzgojno-izobraževalno delo z njimi

Slovenija ima sorazmerno dolgo tradicijo sistemskega zagotavljanja posebne skrbi za nadarjene učence, saj je že zakonodaja z začetka šestdesetih let prejšnjega stoletja omogočala pospešeno napredovanje, dodatni pouk in številne druge dejavnosti zunaj rednega pouka (Strmčnik 1998). Že tedaj so bila organizirana prva tekmovanja v znanju, npr. iz matematike in fizike (Dominko 2018), ustanovljen je bil prvi sklad za štipendiranje nadarjenih – Milijoni za talente, ki je kasneje prerastel v model štipendiranja nadarjenih pod imenom Zoisove štipendije (Nagy 2016). Sredi osemdesetih let se je intenzivno spodbudilo raziskovalno delo osnovnošolcev in srednješolcev, podeljevati so se začele občinske štipendije za nadarjene, organizirani so bili tabori za Zoisove štipendiste itd. Sredi devetdesetih let so se številni strokovnjaki zavzeli za to, da bi v Sloveniji izdelali celovit sistem dela z nadarjenimi (prav tam). Organizirane so bile tudi prve mednarodne konference (Blažič idr. 1994).

Ne glede na velik pomen vseh omenjenih prizadevanj pa so bili šele z zakonodajo leta 1996 postavljeni temelji za bolj sistematično in načrtno vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi.

V ZOFVI (1996) ter zakonih za osnovno in srednjo šolo je *optimalen razvoj vsakega učenca* v skladu z njegovimi potenciali in značilnostmi postal eden od temeljnih ciljev vzgoje in izobraževanja v Sloveniji, individualizacija in diferenciacija osnovni načeli za vzgojno-izobraževalno delo, v osnovni šoli so bili uvedeni modeli fleksibilne in delne zunanje diferenciacije ter izbirni predmeti, ohranili so se dodatni pouk ter možnost hitrejšega napredovanja v OŠ in SŠ, oddelčni učiteljski zbor je dobil obveznost načrtovanja in spremljanja programa dela za posebej nadarjene (prav tam, 62. člen). Nadarjeni učenci in dijaki so bili umeščeni v skupino otrok s posebnimi potrebami ter šolam naložena obveznost prilagajanja vzgojno-izobraževalnega dela tudi z individualiziranimi načrti vzgojno-izobraževalnega dela; v osnovni šoli so dobili možnost izvajanja individualne in skupinske učne pomoči tudi za nadarjene.

Med ustrezne strokovne kadre za delo z nadarjenimi sta bila umeščena tudi šolski pedagog in psiholog (Zakonodaja in dokumenti 2018).

Nacionalna kurikularna komisija je imenovala posebno delovno skupino za pripravo koncepta za odkrivanje nadarjenih v devetletni OŠ in delo z njimi. *Koncept NAD OŠ* je bil potrjen leta 1999 (Koncept 1999), *Koncept NAD SŠ* pa leta 2007 (Koncept 2007). Na podlagi omenjenih konceptov je strokovna skupina oblikovala tudi njuno operacionalizacijo – za osnovno šolo leta 2000, za srednjo šolo pa je bila operacionalizacija priloga *Koncepta NAD SŠ* že v fazi potrjevanja v strokovnem svetu. V skladu z njima se je začelo tudi uvajanje konceptov v prakso (Bezić 2011).

Pri oblikovanju obeh konceptov in operacionalizacij je bilo upoštevano, da je vsaka slovenska osnovna in srednja šola že zaposlovala vsaj enega svetovalnega delavca, da so bili med njimi na tretjini osnovnih in več kot polovici srednjih šol zaposleni šolski psihologi ter na več kot na polovici osnovnih in tretjini srednjih šol tudi šolski pedagogi. Tako je bilo upravičeno predpostavljati, da bo mogoče z ustreznim strokovnim spopolnjevanjem teh kadrov sorazmerno hitro zagotoviti strokovno izvajanje konceptov v praksi (Bezić 2017). Vloge svetovalne službe na področju dela z nadarjenimi pa so bile, kakor smo že predstavili, okvirno opredeljene tudi v *Programskih smernicah*.

Vloga svetovalne službe pri udejanjanju konceptov odkrivanja nadarjenih učencev in dijakov in vzgojno-izobraževalnem dela z njimi⁴

Koncept NAD OŠ že v izhodiščih za odkrivanje nadarjenih navaja, da svetovalna služba vodi proces odkrivanja in v vseh korakih (evidentiranje, identifikacija, seznanitev in pridobitev mnenja staršev in učenca) v njem tudi aktivno sodeluje – šolski psiholog izvede in ovrednoti psihodiagnostične teste, svetovalni delavec skupaj z učiteljem oceni tudi ustreznost ocene na ocenjevalni lestvici in sodeluje na sestanku učiteljskega zbora, na katerem se identifikacija potrdi ali ne. Skupaj z razrednikom seznanijo starše o ugotovitvah in pridobi tudi njihovo mnenje. *Koncept NAD OŠ* za načrtovanje prilagoditev vzgojno-izobraževalnega dela za vsako vzgojno-izobraževalno obdobje (triado) ponuja različne organizacijske možnosti, didaktične strategije ter oblike in metode pedagoškega dela. Med njimi tudi takšne, ki jih zaradi svojih specifičnih strokovnih kompetenc lahko najbolj kakovostno izvede svetovalni delavec sam ali v sodelovanju z učitelji, npr. delavnice za osebni in socialni razvoj, dejavnosti s področja karijerne orientacije, svetovanje za osebni razvoj, ali s svojim specifičnim znanjem prispeva h kakovosti izvedbe, npr. priprava individualiziranih programov, individualizacija in diferenciacija pri rednem pouku, izvajanje sobotnih šol itd.

Pedagog in psiholog lahko izvajata tudi ure individualne ali skupinske učne pomoči (ZOFVI 1996, 81. člen). V skladu s *Konceptom NAD OŠ* in *ZOsn* (2018, 95. člen) svetovalna služba skrbi tudi za vodenje in varovanje osebnih podatkov, povezanih

⁴ Več o omenjenih konceptih ter njunem izvajanju je mogoče najti na drugih mestih (npr. Bezić 2006; Bezić in Deutsch 2011; Bezić 2012; 2012a; 2017; Jurišević 2012; 2014).

z odkrivanjem in spremljanjem razvoja nadarjenih učencev. Sodelovanje svetovalne službe pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji dela šole in individualiziranih programov je določeno že v zakonu (ZOFVI 1996, 67. člen). Svetovalni delavec naj bi bil praviloma tudi koordinator za delo z nadarjenimi na šoli, zato je njegovo stalno strokovno izobraževanje logična posledica njegove vloge. Potrdimo lahko, da je bilo že v prvih 10 letih izvajanja Koncepta NAD OŠ v različne oblike izobraževanj za delo z nadarjenimi vključenih več tisoč strokovnih delavcev šol, v daljše seminarje (24- do 72-urne) tudi večina svetovalnih delavcev (Bezić, 2011).

V *Konceptu NAD SŠ* (Koncept 2007) je v izhodiščih poudarjeno, da se koncept osredotoča na vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki, saj se predpostavlja, da bo večina nadarjenih prepoznana že v osnovni šoli. Vzgojno-izobraževalno delo temelji predvsem na delu dijaka oz. skupine dijakov z mentorjem oz. mentorji, pri čemer se dejavnostim zunaj rednega pouka, zunajšolskim dejavnostim in izbirnim delom predmetnika pripisuje vsaj enak pomen za razvoj nadarjenosti kot individualizaciji in diferenciaciji pri rednem pouku (prav tam, str. 5–6). Za delo z nadarjenimi se priporočajo različni kurikularni pristopi (akademski, obogatitveni) ter nekatere specifične organizacijske oblike in didaktične strategije (npr. učne skupine z višjim nivojem zahtevnosti, izbirni predmeti, moduli, akceleracija, izpiti, dodatni pouk, priprava na tekmovanja, individualni učni načrt (curriculum compacting), sobotne in poletne šole, tabori). Specifične organizacijske in didaktične pristope načrtujejo in izvajajo vsi strokovni delavci šole, torej tudi svetovalni delavci, pa tudi zunanji sodelavci. Dejavnosti pa lahko potekajo v šoli ali zunaj nje (prav tam, str. 8–9).

Kljub poudarku na delu z nadarjenimi, ki ga neposredno izvajajo predvsem učitelji in mentorji, pa so v *Konceptu NAD SŠ* predvidene tudi pomembne naloge svetovalne službe. Mednje sodi predvsem proces odkrivanja nadarjenih, ki ga svetovalna služba tudi vodi ter v njem aktivno sodeluje; če je potrebno, psihodiagnostične teste izvede in vrednoti psiholog, ocenjevalne lestvice pa skupaj z učitelji ovrednoti svetovalni delavec. Na podlagi identifikacije lahko dijak odda vlogo za individualizirani program (prav tam, str. 5).

V srednjih šolah za *načrtovanje in izvajanje programa dela z nadarjenimi skrbi projektna skupina, ki poleg predstavnikov učiteljev mentorjev vključuje tudi svetovalno službo*. Praviloma naj bi bil svetovalni delavec, tudi zaradi svojih specifičnih strokovnih kompetenc, koordinator projektne skupine, vodil evidenco o vključenosti nadarjenih dijakov v različne programe ter z njimi sklenjenih dogovorov (npr. pedagoških pogodb, osebnih izobraževalnih načrtov, individualiziranih programov dela), mora pa skrbeti tudi za vodenje in varovanje osebnih podatkov, povezanih z odkrivanjem nadarjenih, njihovim osebnim razvojem ter z nudenjem pomoči in osebnim svetovanjem (prav tam, str. 6; ZGim, 42. člen; ZPSI, 86. člen). Svetovalna služba sodeluje z vodstvom šole tudi pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji dela šole kot celote ter individualiziranih programov (ZOFVI; Programske smernice 1999a; 1999b).

Vloga in naloge koordinatorja zahtevajo njegovo stalno strokovno spopolnjevanje, še posebej za nudenje podpore in pomoči učiteljem na področju prepoznavanja

nadarjenih in prilagajanja poučevanja njihovim specifičnim učnim potrebam. To od njih učitelji tudi pričakujejo (Juriševič 2015). Logično je, da jim pomoč zaradi svojega specifičnega strokovnega znanja na področju osebnega in socialnega razvoja lahko zagotavljajo predvsem psihologi, na področju poučevanja pa pedagogi.

Iz dosedanje analize obravnavanih kurikularnih dokumentov izhaja, da je *vloga svetovalne službe za uspešno izvajanje Koncepta NAD OŠ in Koncepta NAD SŠ izjemno pomembna*, celo nenadomestljiva (prim. Bezić 2017). V nadaljevanju bomo z analizo kompetenc pedagoga to poskušali še dodatno utemeljiti.

Specifične kompetence pedagoga za uspešno izvajanje Koncepta NAD OŠ in Koncepta NAD SŠ

Pri analizi kompetenc pedagoga bomo izhajali iz kompetenc, navedenih v študijskem programu II. stopnje – pedagogika Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (Študijski program 2018/2019; odslej ŠP 2018). Zavedamo se, da gre za začetne in temeljne kompetence, ki se na individualni ravni v procesu vseživljenjskega učenja (formalnega, neformalnega, priložnostnega) lahko razvijejo v različne znanstvene in strokovne smeri in do različnih nivojev ekspertnosti. To je odvisno tako od sistemske podpore kot tudi od osebne motiviranosti ter priložnosti.

Pri predstavitvi kompetenc »pedagoga magistra profesorja« ne bomo navajali temeljnih ciljev in splošnih kompetenc ŠP 2018, ampak *le tiste, ki so po našem mnenju zelo pomembne tudi za uspešno delo šole na področju odkrivanja nadarjenih in vzgojno-izobraževalnega dela z njimi*. Opise kompetenc pri posameznih študijskih predmetih bomo združili v podskupine (prim. Resman, Kroflič, Bezić 2000; Gregorčič Mrvar in Šarič 2018).

Na podlagi izbranih opisov kompetenc združenih v podskupine sklepamo, da je *pedagog predvsem strokovnjak za*:

- *raziskovanje pedagoške teorije in prakse, npr. za*
 - *razumevanje metodološko zahtevnejših raziskav in kritično uporabo njihovih izsledkov v vzgojno-izobraževalni praksi, npr. za kritično uporabo izsledkov raziskav o odkrivanju nadarjenih in delu z njimi, raziskav o specifičnem procesu učenja učencev z izjemnimi potenciali na različnih področjih nadarjenosti itd.;*
 - *raziskovalno delo in analizo vsebinskih in sistemskih rešitev vzgojno-izobraževalnega sistema v Sloveniji, npr. oblik in metod diferenciacije in individualizacije pri rednem pouku, dodatnem pouku, izbirnih predmetih itd.;*
 - *poglobljeno in kritično proučevanje psiholoških vidikov izobraževanja nadarjenih, npr. osebnostno-čustvenih dejavnikov učenja, motivacije, ustvarjalnosti, razvoja učnih strategij in metod samostojnega učenja itd.;*

- *za razvoj pedagoških ved in vzgojno-izobraževalne dejavnosti*, npr. za
 - *oblikovanje strokovnih rešitev*, ki v vzgojno-izobraževalnem procesu nikogar od udeležencev ne izključujejo ali privilegirajo;
- *za razvoj vzgojno-izobraževalnih programov*, npr. za
 - *kritično analizo in evalvacijo kurikularnih rešitev* za delo z nadarjenimi;
 - *usklajevanje kurikula* šole z interesi in vzgojno-izobraževalnimi potrebami nadarjenih učencev, s programi izobraževanja zunaj šole, hobiji, treningi itd.;
 - *načrtovanje in uvajanje pedagoških inovacij* na področju dela z nadarjenimi, npr. izobraževanje na daljavo, obrnjeno učenje, zgoščevanje učnega načrta, vzporedne učne skupine itd.;
 - *za analiziranje dejavnikov zagotavljanja kakovosti* vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi, npr. razvijanje in uporaba kazalnikov kakovosti za delo z nadarjenimi (prim. Bezić 2015);
- *za reševanje pedagoških vprašanj, ki se nanašajo na organizacijo in pedagoško vodenje* institucij, npr. za
 - *koordinacijo dela projektnih timov* za načrtovanje raziskovalnega dela nadarjenih, terenskega dela, raziskovalnih taborov, priprav na tekmovanja;
 - *koordinacijo dela strokovnih aktivov* za načrtovanje prilagoditev vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi, za vrednotenje kompleksnih učnih dosežkov;
 - *strokovno sodelovanje pri načrtovanju* ciljno usmerjenih medsebojnih hospitacij, pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji dela šole na področju dela z nadarjenimi;
 - *sodelovanje z razrednikom* pri načrtovanju, vodenju in evalvaciji dela z nadarjenimi na nivoju oddelka;
 - *sodelovanje pri načrtovanju profesionalnega razvoja učiteljev* za področje dela z nadarjenimi in šole kot učeče se organizacije;
- *za načrtovanje pedagoških procesov*, npr. za
 - *kritično izbiro in uporabo sodobnih didaktičnih strategij in metod* glede na zastavljene cilje ter za svetovanje učiteljem *pri uvajanju didaktičnih novosti* pri delu z nadarjenimi pri pouku;
 - *svetovanje učiteljem za uporabo spoznanj psihologije* v vzgojno-izobraževalnem delu, npr. normativni, pospešeni in asinhroni razvoj, izjemni motivacijski in čustveni potenciali, nadarjeni učenci s specifičnimi učnimi težavami itd.;
 - *načrtovanje in vodenje kariere*, npr. za izvajanje svetovalne dejavnosti za poklicni in karierni razvoj večstransko in specifično nadarjenih;

- *uporabo sodobnih didaktičnih strategij in metod* za preverjanje in ocenjevanje znanja, za ugotavljanje vključenosti nadarjenih učencev v življenje in delo šole itd.;
- *za pedagoško svetovanje*, npr. za
 - strokovno in etično individualno in skupinsko *pedagoško svetovanje* učencem, staršem in družini, za pedagoško posvetovalno delo z učitelji in starši na področju učenja, vzgoje, discipline, osebnega in socialnega razvoja nadarjenih;
- *za poučevanje pedagoških in drugih predmetov*, npr. za
 - *načrtovanje in izvajanje seminarjev ter uporabo različnih metod izkustvene učenja* učencev, učiteljev in staršev itd.

Iz predstavljenih kompetenc lahko razberemo, da pedagog lahko pomembno pripomore h kakovosti prilagajanja vseh vzgojno-izobraževalnih dejavnosti značilnostim, potrebam in interesom nadarjenih učencev oz. dijakov.

Njegovo posebno mesto vidimo še predvsem v strokovnem sodelovanju in posvetovanju z učitelji pri uvajanju sodobnih didaktičnih strategij, oblik in metod vzgojno-izobraževalnega dela v okviru obveznega, razširjenega in nadstandardnega programa šole. Pedagog bo še posebej pozoren na uresničevanje temeljnih pedagoških in didaktičnih načel za delo z nadarjenimi ter tudi na to, da bo učno okolje vključujoče za vsakega učenca oz. dijaka, torej tudi za nadarjenega. Strokovno oporo in podporo lahko zagotavlja tudi razredniku ter vsem drugim udeleženiim pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji individualiziranih vzgojno-izobraževalnih programov ter vodstvu šole pri razvojnem in letnem načrtovanju. Kompetentno lahko sodeluje tudi pri načrtovanju strokovnega razvoja vseh strokovnih delavcev.

Sklep

Vloga svetovalne službe pri uresničevanju konceptov odkrivanja nadarjenih učencev in dijakov ter pri vzgojno-izobraževalnem delu z njimi je utemeljena tako v zakonodaji kot v obravnavanih programskih dokumentih

Na podlagi analize programskih dokumentov – Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi v devetletni OŠ (1999), Koncepta za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju (2007) ter programskih smernic za delo svetovalne službe v osnovnih in srednjih šolah (Programske smernice 1999a; 1999b; Predlog posodobitev Programskih smernic 2016) ugotavljamo, da so *obravnavani dokumenti med seboj skladni* in upoštevajo opredelitev nalog ter strokovne profile delavcev šolske svetovalne službe, določene v zakonu (67. člen ZOFVI). Upoštevajo tudi zakonsko umestitev nadarjenih učencev in dijakov v skupino otrok s posebnimi potrebami, kot je veljalo v zakonodaji iz leta 1996. Sprememba ZOsn, ki nadarjene učence navaja posebej oz. ločeno od skupine otrok s posebnimi potrebami in jih,

kar je najmanj nenavadno, tudi definira (ZOsn, 11. člen), v nobenem od omenjenih programskih dokumentov **še** ni uveljavljena.⁵ Sicer pa lahko ugotovimo tudi, da omenjena opredelitev nadarjenih učencev v ZOsn sama po sebi ne preprečuje oblikovanja individualiziranih programov tudi za nadarjene učence, zato ostaja vloga svetovalne službe pri njihovem načrtovanju, spremljanju, izvajanju in evalvaciji, kot je opisana tudi v Programskih smernicah, nespremenjena.

Za uspešno izvajanje Koncepta NAD OŠ in Koncepta NAD SŠ so pomembne tudi specifične strokovne kompetence pedagoga

Vsebinska analiza Koncepta NAD OŠ in Koncepta NAD SŠ je pokazala, da so za njuno uspešno izvajanje še posebej pomembne tudi specifične strokovne kompetence šolskega pedagoga, ki jih razvije z univerzitetnim študijskim programom II. stopnje – pedagogika (ŠP 2018). Med kompetencami magistra profesorja pedagogike še posebej izpostavljamo njegove kompetence za oblikovanje spodbudnega učnega okolja za vsakega učenca, »kjer ne bo nihče izločen ali privilegiran«. Kako pomembno je razvijanje kompetenc bodočega šolskega pedagoga za delo z nadarjenimi, nam pokaže tudi delež pedagogov med koordinatorji za delo z nadarjenimi. Namreč *med vsemi koordinatorji za delo z nadarjenimi je tri četrtine svetovalnih delavcev, med temi pa več kot polovica pedagogov* (Jurišević idr. 2015). Med največjimi ovirami za zadovoljstvo s svojim delom največkrat navajajo tudi pomanjkljivosti in težave pri didaktični izvedbi pouka oz. slabše izrabljene možnosti individualizacije in diferenciacije znotraj rednega pouka (prav tam). Upamo si predpostaviti, da so različni strokovni profili koordinatorjev največje ovire različno opredelili. Seveda pa bi bilo to treba dokazati.

Obstaja dvom v optimalnost izrabe/uporabe strokovnih kompetenc pedagoga za delo z nadarjenimi

Predstavljena spoznanja odpirajo vprašanje optimalnosti izrabe/uporabe strokovnih kompetenc pedagoga pri načrtovanju, izvajanju, spremljanju in evalvaciji vzgojno-izobraževalnega dela šole na področju dela z nadarjenimi ter individualiziranih načrtov, prav tako pa tudi za svetovanje učencem ter pedagoško posvetovalno delo z učitelju in starši. Strokovne kompetence pedagoga so lahko v veliko oporo in podporo tudi ravnateljem pri ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi v oddelku, na predmetnih področjih ter na šoli kot celoti (prim. Bezić 2015).

⁵ ZGimn in ZSPI nadarjene učence še zmeraj umeščata med učence s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami (Zakonodaja in dokumenti, MIZŠ). Za srednje šole veljajo tudi normativi za priznavanje dodatnih finančnih sredstev za koordinatorja dela z nadarjenimi, mentorsko delo in za pripravo individualiziranih vzgojno-izobraževalnih načrtov (prav tam, Normativi ..., 14. člen). Tudi 62. člen ZOFVI, v katerem so določene naloge oddelčnega učiteljskega zbora pri načrtovanju in spremljanju programa dela z nadarjene, je ostal nespremenjen od leta 1996.

Preobremenjenost svetovalnih delavcev s koordinacijskimi in upravno administrativnimi nalogami ovira optimalno izrabo njihovih strokovnih kompetec

Na podlagi predstavljenih spoznanj ter z upoštevanjem večletnega opozarjanja svetovalnih delavcev na njihovo preobremenjenost z različnimi koordinacijskimi nalogami v okviru uresničevanja *konceptov, sprejetih po potrditvi Programskih smernic v letu 1999* (npr. koncept učne težave, ZUOPP, priporočila za delo z migranti, protokoli za preprečevanje nasilja med vrstniki in nasilja v družini itd.), ter še posebej z njimi povezanimi upravno-administrativnimi nalogami, lahko *ugotovimo, da je utemeljeno čim prej znižati normative za zaposlovanje svetovalnih delavcev* tako v osnovnih kot srednjih šolah, nato pa tudi *temeljito razmisliti o organizaciji dela svetovalne službe*, tako da se bo sploh lahko okrepilo interdisciplinarno delo šolske svetovalne službe ter da bodo specifične strokovne kompetence posameznega strokovnega profila optimalno uporabljene.

Tudi za izboljšanje organizacije bi bila potrebna *ustrezna sistemska podpora*. Menimo, da bi *interdisciplinarni timi* sprožili potreben kakovostni preskok v delovanju šolske svetovalne službe. Zagotovo bi jih morali v prvi fazi oblikovati v sodelovanju med bližnjimi šolami in v pilotnem preizkusu preveriti, kako bi v našem kontekstu tudi delovali. Zavedamo se, da ideja v praksi nima velike podpore (Bezić 2008), a smo prepričani, da bi jo bilo vredno vsaj pilotno preizkusiti in evalvirati.

Da bi zmanjšali nevarnost še močnejše preobremenjenosti svetovalnih delavcev, bi bilo treba, vsaj v prihodnje, pri uvajanju vsakega novega koncepta upoštevati tudi dejanske strokovne kompetence strokovnih in vodstvenih delavcev šol ter že na sistemski ravni načrtovati ustrezne organizacijske in strokovne rešitve. Kakor kažejo naša spoznanja, je pri delavcih svetovalne službe zgornja meja možnih obremenitev že dosežena (Konferenca ... 2018).

Literatura in viri

- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. (1995). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.
- Bezić, T. (1997). Zaposlovanje šolskih svetovalnih delavcev v Sloveniji – od začetkov do današnjih dni. *Šolsko svetovalno delo*, 2, št. 2, str. 48–54.
- Bezić, T. (2006). Uresničevanje koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi v OŠ. *Šolsko svetovalno delo*, 11, št. 3-4, str. 46–49.
- Bezić, T. (2008). Razvoj in spremljanje delovanja mreže svetovalnih služb. *Sodobna pedagogika*, 59, št. 2, str. 60–80.
- Bezić, T. (2011). *Dejavnosti Zavoda RS za šolstvo v procesih razvijanja in uvajanja Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi v osnovnih in srednjih šolah Sloveniji, od leta 1996 do 2011*. ESS projekt. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Bezić, T. (2012). Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci po desetih letih uvajanja novega Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi v 9-letni OŠ: Kje smo in kam hočemo? V: T. Bezić (ur.). *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole* (priročnik), str. 12–26. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

- Bezić, T. (2012a) *Poročilo ekspertne skupine o analizi uresničevanja koncepta v srednjih šolah ob koncu šolskega leta 2011/2012* (neobjavljeno besedilo). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Bezić, T. (2015). Kazalniki kakovosti za VIZ delo z nadarjenimi – pripomoček za samoevalvacijo dela šole in za načrtovanje sprememb in izboljšav. *Šolsko svetovalno delo*, 19, št. 1-2, str. 33–47.
- Bezić, T. (2017). The role of the internal school counselling service in implementation of The Concept of Recognising and Working with Gifted and Talented Students in Slovenia. V: M. Željeznov Seničar (ur.). *Talent Education. III. International Conference. Book of Papers*. Str. 20–24. Portorož: MiB. Dostopno na: <https://www.talentededucation.si/en/library/talent-education-2017/> (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Bezić, T., Deutsch, T., idr. (2011). *Analiza uresničevanja koncepta – odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli ob koncu šolskega leta 2009/2010* (poročilo o raziskavi). Neobjavljeno besedilo. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Blažič, M. (ur.). (1994). *Nadarjeni: stanje, problematika, razvojne možnosti*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
- Dominko, C. (2018). Tekmovanja srednješolcev v znanju fizike. *Fizika v šoli*, 23, št. 1, str. 27–22.
- Erjavec Bartolj, A. (2018). Analiza stanja ter potreb in ovir na področju strokovnega povezovalnega v svetovalnih službah. V: T. Bezić in T. Malešević (ur.). *19. Prispevki strok za svetovalno delo v praksi: zbornik povzetkov = 19. Contributions of disciplines to the counselling work in practice: book of abstracts / Konferenca o šolskem svetovalnem delu, Ljubljana, 23. in 24. avgust, 2018 = Conference on the School Counselling Work, Ljubljana, 23rd and 24th August, 2018*. Str. 40–41. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Gregorčič Mrvar, P. in Šarič, M. (2018). Šolska svetovalna služba danes: analiza rezultatov raziskave o vlogi svetovalne službe v šoli = School counselling service today: analysis of the research results on the role of the counselling service at the school. V: T. Bezić in T. Malešević (ur.). *19. Prispevki strok za svetovalno delo v praksi: zbornik povzetkov = 19. Contributions of disciplines to the counselling work in practice : book of abstracts / Konferenca o šolskem svetovalnem delu, Ljubljana, 23. in 24. avgust, 2018 = Conference on the School Counselling Work, Ljubljana, 23rd and 24th August, 2018*. Str. 25–26. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Jurišević, M. (2012). *Nadarjeni učenci v slovenski šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Jurišević, M. (2014). Poročilo in sklepi s posveta »Prepoznavanje nadarjenih učencev«. *Psihološka obzorja*. 23, str. 21–22. Ljubljana: Društvo psihologov Slovenije.
- Jurišević, M., Kralj, D., Vogrinc, J. in Žagar, D. (2015). Vloga koordinatorja za delo z nadarjenimi na osnovni šoli in predlogi za zagotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela. *Šolsko svetovalno delo*, 19, št. 1-2, str. 14–23.
- Konferenca o šolskem svetovalnem delu – 19. Prispevki strok za svetovalno delo v praksi*. (2018). Zbornik povzetkov. Ur. T. Bezić in T. Malešević / *Conference on the School Counselling Work – 19. Contributions of disciplines to the counselling work in practice: book of abstracts*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/pdf/zbornik-konference-o-solskem-svetovalnem-delu-2018.pdf> (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ* (1999). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Odkrivanje_in_delo_z_nadarjenimi_ucenci.pdf (pridobljeno 30. 11. 2018).

- Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju* (2007). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno na: http://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/koncept_viz_nad_srednje_marec_07.pdf (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Nagy, M. (2016). Čas za reformo Zoisovega štipendiranja. *Psihološka obzorja/Horizons of Psychology*, 25, str. 1–17. Dostopno na: http://psiholoska-obzorja.si/arhiv_clanki/2016/nagy.pdf (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Pediček, F. (1967). *Svetovalno delo in šola*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole* (2015). Dostopno na <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10943> (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Predlog posodobitve Programskih smernic za delo svetovalne službe* (2016). Področna razvojna skupina za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih. Gradivo za strokovno usposabljanje svetovalnih delavcev osnovnih in srednjih šol, Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport, 28. 1. 2018. (Neobjavljeno besedilo). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Programske smernice : Svetovalna služba v gimnazijah, nižjih in srednjih poklicnih šolah ter strokovnih šolah in v dijaških domovih*. (1999a). Čačinovič Vogrinčič, G. ... idr. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/ministrstvo/Publikacije/Programske_smernice_SS.pdf (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Programske smernice : Svetovalna služba v osnovni šoli*. (1999b). Čačinovič Vogrinčič, G. ... idr. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/ministrstvo/Publikacije/Programske_smernice_OS.pdf (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič - Vogrinčič, G., Musek, J. (1999). *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T. (2000). Pedagog in pedagoško svetovanje. *Šolsko svetovalno delo*, 5, št. 3, str. 5–14.
- Strmčnik, F. (1998). Pedagoški vidik spodbujanja nadarjenih učencev. V: T. Bezić (ur.). Zbornik. *Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo*. Str. 11–31. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Študijski program Oddelka za pedagogiko in andragogiko. (2019). Ljubljana: Filozofska fakulteta. Dostopno na: http://www.pedagogika-andragogika.com/files/2018_19-generalne_spremembe/Predsta_zbornik_2019_2_stop.enop_ped_.pdf (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (1996). Ljubljana: Uradni list RS, št. 12/1996.
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami – ZUOPP-1* (2017). (neuradno prečiščeno besedilo št. 3). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5896> (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Zakon o osnovni šoli – ZOsn* (2016). (neuradno prečiščeno besedilo št. 14). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448> (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Zakon o gimnazijah – ZGim* (2018). (neuradno prečiščeno besedilo št. 5). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO450> (pridobljeno 30. 11. 2018).
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju – ZPSI-1* (2017). (neuradno prečiščeno besedilo št. 1). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4325> (pridobljeno 30. 11. 2018).

Zakonodaja in dokumenti. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/ (pridobljeno 30. 11. 2018).

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06 in 68/17)

Tanja BEZIĆ (National Education Institute, Ljubljana, Slovenia)

SCHOOL COUNSELLING SERVICE, SCHOOL PEDAGOGUE AND THE IMPLEMENTATION OF THE CONCEPTS FOR RECOGNIZING THE GIFTED AND TALENTED STUDENTS AND EDUCATIONAL WORK WITH THEM

Abstract: In the article, we explain and approve the important role of the School Counselling Service for the successful implementation of the Concept of Recognizing and Educational work with Gifted and Talented students in the Elementary school and of the Concept of Educational work with the Gifted and Talented Students in the Secondary school. We put a special emphasis on the role of the school pedagogue. Our explanations and arguments are based on the analysis of the role and tasks of the Scholl Counselling Service, as they are defined in The School Counselling Services Guideline, in the mentioned concepts, and on the analysis of the specific professional competences of school pedagogue as they are defined in the master degree study programme at The University of Ljubljana. In the final discussion, we justify the need to change some systems frameworks for the operation of The School Counselling service. In this context, we highlight the employment standards and staffing solutions for more systematic interdisciplinary cooperation within the counselling service, at school as a whole, between schools and with the experts from other institutions. The proposed changes could contribute to a higher quality of the work of the school counselling service, also in the field of educational work with the gifted and talented students. .

Keywords: school counselling service, school counselling service guideline, recognizing and working with the gifted and talented, competencies of the school pedagogue, individualization and differentiation, personalization, planning, monitoring and evaluation

E-mail for correspondence: tanja.bezic@zrss.si